

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Praesertim Augustini, Et Thomae Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Sacramentis In Genere Et Specie - Libros Octo Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput 139. Cùm ad minus probabilis sit sententia, asserens necessitatem
amoris Dei propter se, saltem affectivè super omnia, ad justificationem in
Sacramento Pœnitentiæ (prout ex dicendis manifestè ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73212](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73212)

alicujus theologiae censura nota taxare, prohibet sententiam illam vocare improbabilem, temerariam, periculosam, erroneam, &c. Quod argumento non parvo est improbabilem ab Ecclesia non haberi. Neque enim Ecclesia mos est prohibere, ne quis improbabiles vocet opiniones, quae ab ipsa improbabiles habentur.

1375 Negari ergo non potest quin probabilis sit. Si probabilis est, opposita nequit esse certa. Cum probabilis esse nequeat sententia, ejus opposita certa est; sed in eo gradu generique certitudinis, in quo pars una contradictionis certa est, oporteat alteram improbabilem esse; ita ut si pars una contradictionis moraliter certa sit, altera nequeat esse moraliter probabilis. Si una certa sit physice vel metaphysice; altera nequeat esse physice vel metaphysice probabilis. Cum enim certitudo, etiam moralis, excludat rationabile dubium & formidinem de opposito; certitudo unius partis, in eo genere in quo est, excludit probabilitatem alterius partis; similiter probabilitas, in eo genere in quo est, certitudinem excludit alterius partis, uti constat ex communi definitione certitudinis & probabilitatis.

1376 Certitudo quippe est necessaria veritas, & illud simul esse nequit in uno eodemque intellecto probabiliter falsum, quod necessarium est verum. Ideoque certitudo secundum Philosophum, & Doctorem Angelicum, non compatitur formidinem, scilicet rationabilem, de opposito; eod quod intellectus certus de aliqua re, judicet eam alter se habere non posse.

1377 Probabilitas quoque, seu probabilis opinio (secundum communem definitionem) illa est, quae in re utrimque incerta gravi nititur fundamento, gravi utriusque ratione vel autoritate. In re (inquam) utrimque incerta, ita scilicet ut nec in favorem ipsius, nec in contrarium ulla sit ratio vel autoritas certa & convincens. Videri potest Castro Palao de conscientia tr. 1. disp. 2. p. 1. n. 1. Eiusmodi opinio nihil certi habens, verum per versimilitudinem quaerit, passus quam invenit, S. Bernardus l. 5. de consideratione c. 2. Et opinio est quasi pro vero habere, quod falsum esse nescias. Idem ibidem. Scis autem esse falsum, id ejus oppositum certo cognoscis esse verum. Et eo ipso quod opinio aliqua contra se certam habet rationem, vel autoritatem, non opinio est, sed error, inquit Joannes Saneius in ielect. disp. 14. n. 8.

1378 Nullus proinde est cui probabilis videatur opinio, quam certo falsam esse cognoscit. Certo falsam vero quilibet cognoscit opinionem, quam cum certa scit veritate pugnare. Scit autem cum certa veritate pugnare opinionem, quam scit contra se habere certam veritatem. Ergo in quocumque certitudinis genere certa alicui est pars una contradictionis, in eodem altera nequit ipsi esse probabilis; & cui probabilis est una, illi altera, eodem in genere, nequit esse certa. Nec alicui moraliter probabilis esse potest opinio, ejus opposita ipsi moraliter est certa; magis quam physice vel metaphysice probabilis, ejus opposita est physice vel metaphysice certa. Denique moralis certitudo, tametsi latitudinem habeat, in qua magis & minus admittit; nullam tamen magis habet latitudinem, in qua moralem compatiatur in oppositum probabilitatem, quam certitudo physica vel metaphysica, latitudinem habeat, in qua compatiatur physicam vel metaphysicam probabilitatem. Quod tametsi tam operosa non indigeret probatione; idem tamen operose probandum censui, quia eruditus S. I. theologiae apud Duacenses & Societate Professor (quem illo ipso praecedebam argumento quod hic propono) in publica disputatione veritatem tam perspicuam non erubuit negare.

1379 Necesse itaque satendum est, quod cum in

sufficientia attritionis merè formidolosa moraliter probabi sit (neque enim dici potest moraliter improbabili, nihilque ipsi deest ad moralem probabilitatem) ipsius cum Sacramento sufficientia dici nequeat moraliter certa. Est ergo moraliter incerta; uti fatetur plurimi & gravissimi illius Patroni. Si est incerta: quisquis poenitentem absolvit cum illa sola, hujus Sacramenti formam applicat super materia incerta, & probabiliter insufficiente ad validum & fructuosum Sacramentum. Et tantò quidem probabiliter insufficiente, quanto major est probabilitas illius insufficientiae. Proinde cum non solum zelus animarum salutaris, sed & religio in Deum postulet, ut, quantum fieri potest, in administratione Sacramentorum, incertis certa praferantur, damnataque sit propositio; dicens: non esse illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore illius, relicta tutiore; graviter peccat, quisquis, extra necessitatem, scienter absolvit poenitentem, solum formidolose attritum. Quippe graviter peccat in rebus ad salutem animae pertinentibus (inquit Augustinus l. 1. de Baptismo contra Donat. c. 3.) vel eo solo quod certis incertis praeposit; & eo ipso quo Sacramentum periculo nullitatis exponit. Quod certe periculum tantum est, quantum est probabilitas asserta à nobis insufficientis. Nec ulla contrariae assertionis probabilitas periculum illud abtergit. Si enim assertio nostra à parte rei vera sit (cujus veritatis probabilitatem non miserrime peritissimè & contra sua ipsorum principia negare possunt) si (inquam) Christus in Sacramento Poenitentiae reverè requirat dolorem ex Dei propter se amore, attritio purè formidolosa non est illa materia, quam pro hoc Sacramento Christus requirit. Deficiente verò materia, quam Christus requirit, nec probabilitas contrariae assertionis, nec mille Doctorum autoritas efficere potest, ut validum sit Sacramentum, sine materia à Christo instituta administratum. Videant proinde Adversarii, nùm ipsis liceat, ad tuendam opinionem quam desponderunt, discrimini obijcere Sacramentum, discrimini animas pro quibus Christus mortuus est.

1400 Quid hic dicere possunt Adversarii? Si, depositis partium studiis, nudam pra oculis habeant veritatem, attentis dictis, & dicendis, negare non possunt, nostrae assertionis de insufficientia formidolosa attritionis probabilitatem, fortissimis argumentis stabilitam, & per Decretum Alexandri VII. confirmatam. Dicere proinde non possunt sufficientiam illius esse certam. Non est ergo pluraquam probabilis. Imò non est admodum probabilis, uti videbitur in sequentibus. Hoc ipso verò, quod non est nisi probabilis, certum est, ex prima propositione ab Innocentio XI. damnata, quod usus seu praxis illius non sit practice probabilis. Cum practice probabile non sit, quod licetum sit in Sacramento conferendis sequi opinionem probabilem de valore illius, relicta tutiore, prout Innocentius XI. declaravit. Tametsi ergo Innocentius XI. pepercit opinioni de formidolosa attritionis sufficientia, nec speculativa probabilitatem illius vulnus infixit; non pepercit usui seu praxi illius. Nec Alexander VII. prohibendo censuram opinionis de dicta attritionis sufficientia; eo ipso prohibuit censuram opinionis de licito usu seu praxi illius opinionis. Aliud est enim opinio quae sufficientiam illam adstruit, aliud usus seu praxis illius opinionis. Et aliud essentiam quae adstruit sufficientiam alicujus materiae sacramentalis esse immunitam à censura; aliud praxim illius sententiae esse immunitam à censura. Neque enim opinio S. Thomae, v. g. de sufficientia panis siliqum in Eucharistia, per Innocentium XI. Decretum proscripta est & censurata; proscripta tamen est & censurata

praxis illius. Et idem est de sexcentis aliis opinionibus, quæ alicujus materiæ, vel formæ, vel intentionis sacramentalis sufficientiam probabiliter adituant; nec tamen in praxim secundum Innocentii XI. Decretum redigi possunt.

1401 Ergone negandum, praxim attritionis purè formidolosæ esse practicè probabilem? Negandum planè. Quia secundum Decretum Innocentianum practicè probabile non est, quòd liceat in hujus Sacramenti administratione uti materiâ solùm probabili, ubi certa suppetit.

1402 A nonnullis quidem Innocentianum Decretum sic glossatur, ut solùm procedat ubi agitur de materia vel forma sensibili Sacramentorum. Sed gratis & perperam. Quæ enim potestate sic restringunt Ecclesiæ Decretum? Quis ipsis dedit hanc potestatem? Indistinctè & generaliter Innocentius loquitur. Et rationes quæ illicitum probant usum materiæ sensibilis solùm probabilis, pariter probant illicitum usum materiæ insensibilis solùm probabilis. Tam enim per istum quàm per illum usum periculo exponitur Sacramentum, & salus animarum. Et contra utrumque pariter militat Augustini sententia n. 1389. relata, sicut & alia ejuldem, *tene certum, dimitto incertam*, &c. Denique si Innocentiano Decreto non prohiberetur in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, dum agitur de materia insensibili; similiter eo non prohiberetur sequi opinionem probabilem de valore internæ intentionis ad Sacramentum conferendum requisitæ (cùm interna intentio insensibilis sit) atque adeò liceret conferre Sacramentum cum intentione solùm probabiliter sufficiente, sive hinc inde controversâ.

1403 Tandem Adversarii ex litteris R. P. Martini de Eparza, Societatis Jesu, Romana Inquisitionis Qualificatoris, datis Romæ 6. Aprilis 1680. præcedunt, opinionem de sufficientia attritionis formidolosæ condemnatam non esse. Sed & nos n. 1380. ultro fessii sumus, condemnatam non esse: sicut nec opinio S. Thomæ de sufficientia panis sibiliginæ in Eucharistia, condemnata est. Sed sicut praxis istius opinionis per Innocentium XI. in prima propositione damnata est; ita & praxis illius. Tamen enim R. P. Eparza istidem in litteris dicit quòd prima illa propositio fuit reprobata propter suam illimitatam amplitudinem, & universalitatem, cum indistinctione speculative tantum probabilis à probabili etiam practicè, & rursus probabilis utrumque à moraliter, aut etiam plusquam moraliter certâ. Sententia autem de sufficientia attritionis... est practicè probabilis, & insuper certa moraliter, atque (ut ego puto) plusquam etiam moraliter. Tamen etiam addat, apud Censores prædictarum opinionum actum fuisse in terminis de sufficientia attritionis, atque ex consensu omnium, qui aderamus, sententiam communem remansisse incolumem. Equidem invidiæ manet vis argumenti nostri. Neque enim praxis opinionis de sufficientia formidolosæ attritionis, esse potest practicè probabilis, nisi sit moraliter certa, uti demonstravimus. Non esse verò moraliter certam, evidenter constat ex dictis, atque evidentius conitabit ex dicendis. Excessit proinde R. P. Eparza, & improbiliter asseruit suæ opinionis praxim esse moraliter & plusquam moraliter certam. In hoc proinde non audiendus; sed de opposito in sequentibus evidenter convincendus. Egerint itaque, vel non egerint inter se Qualificatores, de dictæ attritionis sufficientia. Censuerint, vel non censuerint eam remansisse incolumem. Adhuc invictum manet argumentum nostrum. Tum quia faciemur & nos, sententiam de sufficientia attritionis remansisse incolumem ab Innocentiana damnatione primæ propositionis, tamen incolumis non reman-

ferit praxis illius. Et hoc solum refultat ex illa relatione R. P. Eparzæ. Tum quia dato, non concessio, quòd etiam de praxi illius sententiæ Qualificatores inter se per occasionem egerint, de ea ex mandato Pontificis non egerunt. De ea proinde ad summum ut personæ particulares egerunt. Mandatum quippe à Pontifice nullum acceperunt alias propositiones ex professo, & in ordine ad condemnationem, examinandi, quàm eas quas Deputati Lovanienfes exhibuerunt. Inter eas verò illa non fuit, quæ specialiter ageret de praxi opinionis de sufficientia attritionis, ut notum est vel ex ipsis Adversariorum libellis, quibus propositiones illas referunt, nominatim ex eo, cui titulus: *Specimen doctrinæ Theologicæ*, &c. Quid plura? Quidquid inter se dixerint, vel non dixerint Qualificatores isti, quidquid ut Doctores particulares fenserint, vel non fenserint, Pontificem audire jubemur, non ipsos. Neque enim super ipsos, sed super hanc petram, id est super Pontificem, *ædificabo* (inquit Christus) *Ecclesiam meam*, quæ, Apollolo teste, columna est & firmamentum veritatis.

Quòdque R. P. Eparza excesserit, suam de formidolosæ attritionis sufficientia opinionem moraliter certam, imò plusquam moraliter certam asserendo, ex dictis perspicuum est, ex eo utique quòd moraliter certa, & plusquam moraliter certa asseri nequeat, nisi opposita moraliter sit improbabilis, & plusquam moraliter improbabilis. Quod absque temeritate magna asseri non potest. Cùm sententia asserens necessitatem amoris Dei propter se, ad justificationem in Sacramento Penitentia, valide funderet in Scriptura & Traditione, sicut & in communi veterum Scholasticorum, ipsorum etiam Scholæ Principum doctrina ante Tridentinum; in ipsorum quoque Patrum Tridentinorum, sapientissimorumque Cardinalium, Archiepiscoporum, Episcoporum, præcipuorumque Theologorum, post Tridentinum, imò & ipsius Concilii Tridentini auctoritate, uti proxime demonstrabitur. Unde improbabilitatem non ei inurere, in virtute sanctæ obedientia, & sub pœna excommunicationis prohibet Alexander VII.

Sed antè demonstrare lubet ex ipsius primariis formidolosæ attritionis Patronis & Viudeibus, incertam esse sufficientiam illius. Siquidem Melchior Canus (quantus Vir, quantæque in Concilio Tridentino existimationis!) qui cum Henrico quodam Salmanticensi (ut Morinus retulit l. 8. de administr. Sacram. Pœnit. c. 4. n. 2.) & Ludovico Lopez p. 1. Instru. c. 9. primus est Author opinionis, dicentis, attritionem ex sola formidine pœnæ conceptam, talemque à penitentiæ cogitatione, & immutatè se habentem, legitimam & sufficientem esse præparationem ad gratiam in Sacramento suscipiendam: septem annis post conditum Tridentini (cui interfuit) Decretum sess. 14. c. 4. ingenuam hanc facit confessionem: *quid autem attritio (proximè explicata) sufficiat, quamvis verum sit, non est tamen adeò certum & indubitatum*. Ita ille relect. 5. de pœnit. pag. 80.

Kuardus Tapperus in explicat. art. 5. Facult. Lovan. de contrit. eandem opinionem referens: *probabilis est Doctorum sententia* (inquit quatuor annis post Tridentini Decretum) non ergo certa. Et rursus ibidem: *quid autem attritio sufficiat, quamvis verum sit* (non ex propria ipsius, sed ex probabili illa aliorum Doctorum sententia, ut videbitur infra) *non est tamen certum & indubitatum*.

Dominicus Soto, tamen neget attritionem ex solo gehennæ metu cognitam ut talem sufficere, nisi post diligens examen bonâ fide puretur contritio (quo casu eam sufficere putat, quamvis à parte rei contritio non esset) suam tamen istam sententiam in 4. dist. 17. q. 2. a. 5. §. 2. facit non esse certam, sed Doctorum opinionem duntaxat. Et

dist. 18. q. 3. a. 2. in fine: *Doctrina hac de attritione* (inquit) *quae in Sacramento fit contritio, licet sit vera, non est tamen ita multum vetus. Patres enim antiqui solam contritionem agnoscebant necessariam ad confessionem. Revera enim, qui mihi dixeret, non se poenitere propter Deum (quod non facit, qui praecise dolet propter poenitentiam inferni, uti declarat ibidem paulo ante; sicut & citat) dist. 17. q. 2. a. 5.) absolvere non auderem. Quid est quoddam de sufficientia illius sic dubitat? rationem hanc memorabilem reddidit. 19. q. 2. a. 6. *Detorres me non esse articulum fidei, ut attritio (attritione ante dicta) per Sacramentum fiat contritio. Non enim est expressiva evangelica assertio, aut ecclesiastica definitio* (non credit ergo id definitum in Tridentino, cui interfuit) *imo neque apud Augustinum, aliumve huius classis Auctorem reperitur (audiat Eparza, huc amplius occinat nobis praetentiam suam moralem, & plusquam moralem certitudinem) sed est scholasticorum collectio. Quae quamquam sit vera, non est tamen digna, cui balances perpetuae nostrae aut salutis, aut damnationis confidamus.**

1407 Medicina 1. 2. q. 19. a. 6. sub. ult. expressè fatetur, sub opinione esse positum, an attritio ex solo gehennae metu cum Sacramento sufficiat, de eoque hinc inde esse opiniones.

1408 Idem agnoscit Toletus l. 3. c. 4. ubi Cani opinionem reject in edit. Duacensi anni 1600. & in edit. Contaminensi anni 1602. Nec eam nisi ut probabilem, vel probabiliorē requirit in edit. Antuerpiensi anni 1603. Quam tamen à suis adulteratam postea monstrabimus.

1409 Ludovicus Lopez, Cani discipulus, ubi supra, postquam sententiam nostram vocavit *opinionem antiquorum*, ait olim te amplexum opinionem Soti & Navarii, sed jam nunc praesente lumine Concilii Tridentini, & quia industria Doctorum aliisque veritates magis illustratae sunt: *anteo & hanc statuere conclusionem: probabile est, & non parum veritati & Concilio Tridentino consona opinio affirmativa, scilicet quod ad iustitiam & remissionem peccatorum in Sacramento Poenitentiae, satis est attritio cognita, etiamsi poenitens non existimet probabiliter eam esse contritionem.* Ad quae verba reflectens Joannes Morinus loco citato: *hanc (inquit) sententiam vocare probabilem, tam illi videtur est aliquid insolitum videri. Vix proinde audebant illius temporis Scriptores (id est circa annum 1583) opinionem istam probabilem vocare. Non ergo dubitabant eam esse.*

1410 Suarez to. 4. in 3. p. q. 90. a. 4. disp. 15. sect. 4. n. 17. *Licet probabilis sit opinio, attritionem (ex solo gehennae metu) cognitam, cum Sacramento sufficere ad justificationem. Tamen non est certa, & potest esse falsa. Quod si forte ita est, probabilis ista existimatio non sufficit, ut homo salvetur. Ergo qui sciens, & videns, ita se mori permittit, voluntarie exponit se periculo morali aeternae damnationis. Nam ubi est morale dubium, est morale periculum, praesertim in re gravi. Hoc autem est morale dubium: cum illa opinio nec valde antiqua sit, nec multum communis.*

1411 Vasquez 1. 2. q. 19. a. 6. disp. 63. c. 2. fatetur, quod qui ad Sacramentum accedit cum attritione facta, exponit se periculo frustrandi Sacramentum effectum suo. Et ibidem addit, quomodo attritionem non esse remedium sine periculo, sed quod adhuc sub opinione positum est. Ita etiam Sayrus in clave regia lib. 1. c. 7.

1412 Sanchez in Summa p. 1. l. 1. c. 9. n. 34. *Si poenitens in mortis est articulo, atque habere possit contritionem, tunc esset mortale, & recipere, & et Sacramento Poenitentiae, cum sola attritione cognita ministrare, propter grave damnationis aeternae periculum, cui ille exponeretur, si forte haec sententia non esset vera. Quod profecto non dice-*

ret, si tententiam istam certam existimaret. Neque enim gravi se periculo exponere censetur, qui Poenitentiam certam sequitur.

Comitius l. 1. respons. moral. q. 32. *Plures magisque Theologi (nota bene) in poenitente, antequam absolvatur, contritionem veram, & charitate formatam, requirunt. Neque usque adeo certum est attritionem poenitenti esse satis. Quocirca Sacerdotes partes praecipuae esse debent, veram contritionis motum in corde poenitentis auxiliari Deo elicere.*

Garnachius to. 3. c. 8. de poenit. *Etiam si agnoscamus, Sacramentum Poenitentiae facere ex attritioe contritioe: non tamen id omnino indubitatum, neque ex professo ab Ecclesia definitum, & ab aliis aliter explicatur. Et rursum: etiamsi sola attritio à parte rei & speculative sufficit ad justificationem; attamen praesertim & respectu nostri non satis tutum videtur, ut scienter prudenter solam ejusmodi attritionem in exitu adhibeamus. Homo enim debet salutem suam cum timore & tremore operari... nec tentare Deum, aut se in probabile damnationis periculo mittere.*

Brecherus l. 3. de conscientia c. 10. n. 13. fatetur, quod *tantum probabilis sit opinio, ad Sacramentum Poenitentiae sufficere attritionem, scilicet cognitam.* Et infra: *respondent alii opinionem istam non tantum esse probabilem, sed moraliter certam, praesertim post Tridentinum; adeoque sufficientem ad tollendum morale periculum nullitatis. Sed quatuorvis sit multo probabilior... non auctim tamen dicere contritionem, quam etiam post Tridentinum secuti sunt viri docti, nullo modo esse probabilem. Itaque nihilominus alicui periculo exponatur Sacramentum, si forte illa sit vera.*

Zambranus aurear. decif. circa 7. Sacram. c. 4. dub. 1. n. 4. ait quoddam infirmus in articulo mortis idcirco tenetur ad veram & perfectam contritionem, id est ex benevolenti Dei super omnia amore procedentem: quia aliter exponit se periculo damnationis aeternae, si in re esset vera sententia, quae docet requiri etiam cum Sacramento Poenitentiae, & Baptismi, ad minus attritionem reputatam contritionem. Nam in necessariis ad salutem, qualis est contritio, pro eo qui mortaliter peccavit, non sufficit bona fides, sequendo opinionem probabilem. Infra quidem n. 5. dicit: *communis sententia nostri temporis existimatae ferè certum, solam attritionem propter metum gehennae, sufficere cum Sacramento. At idcirco non existimat id certum. Quia ferè certum, non est certum. Et tale subinde est quod habet probabile dubium. Et Zambranus expressè agnoscit ea in re periculum, nec plusquam opinionem probabilem.*

Franciscus Bardi discept. 4. de conscientia c. 31. *Plures sunt Auctores, qui putant virtute propriae charitatis nos obligari in fine vitae ad elicendam perfectam contritionem (sensu proxime dicto) ne exponamur periculo aeternae damnationis: quia sententia illa de attritione, nempe sufficere cum Sacramento, non est omnino certa. Ita (inquit) docet Suarez in 3. p. to. 3. disp. 16. sect. 2. §. ut urgebit. Et disp. 29. sect. 3. conclus. 2. §. sed obijciet. Et to. 4. disp. 20. sect. 5. conclus. 2. sub finem. Et to. 4. disp. 15. sect. 4. n. 19. Salas in 1. 2. tr. 8. disp. un. sect. 10. n. 90. & 93. Granado 3. p. controver. 2. disp. 44. n. 13. Thomas Sanchez in Decal. 1. 1. c. 9. n. 34. Brecherus l. 3. de conf. c. 10. n. 112. Et valde probabile id existimant Lessius l. 3. de iust. c. 1. dubit. 4. n. 43. Merolla to. 1. disp. 3. c. 4. n. 99.*

Gonet de poenit. disp. 7. a. 5. §. 3. sub finem: *Non est omnino certum, ac indubitatum, attritionem solam cum Sacramento sufficere, & plures Theologi, non contemnenda auctoritatis, non solum id esse incertum, sed etiam falsum existimant; quamvis opposita opinio probabilior sit. Ecce quot, & quam celebres habet ex propugnatoribus for-*

149

145

140

midiosofa attritionis R. P. Esparza, sibi contradicentes in iudicio de certitudine illius, numero utique, autoritate & doctrinâ non impares iis quos ipse profertre potest pro illius certitudine; imò ipsi praestantiores, utpote Casuillarum Principes, & Tridentini temporibus viciniore, quorum etiam alibi Tridentino interfuerunt, & acta illius probè perfecta habuerunt. Cùm ex iis qui (cum ipsis) Tridentino interfuerunt, ne unus quidem profertre queat, qui assertam ab Esparza certitudinem moralem & plusquam moralem cùm ipso afferat. Imò aliquod dumtaxat vestigium opinionis negantis necessitatem amoris, post lustrata quam diligentissimè authentica acta Concilii Tridentini, Cardinalis Pallavicinus (ut ipse testatur in historia illius l. 12. c. 10.) invenire potuerit in eis quæ Granatenfis disputavit.

1419 Ante celebratum verò Concilium Tridentinum nullus è schola Theologorum Scholasticorum proditit (ait eximie eruditiois Vir. Franciscus Farvacques, in quaestione sua quodlib.) qui doceret attritionem similem, saltem penitenti cognitam, sufficere obtinendam in Sacramento reconciliationi. Quod si forte neget, cedo, si vel unius Authoris profertre testimonium, & magnam pro praestito beneficio referes gratiam. Hactenus enim solertissimè quaesivi, & non inveni.

1420 Merito proinde Illustriss. D. Jacobus Boonenius, Archiepiscopus Mechliniensis, in Mandato 26. Maii 1637. Bruxellis edito, sic ait: Jacobus, Dei & Apostolicae Sedis gratiâ Archiepiscopus Mechliniensis, omnibus annuarum curam habentibus, Confessariis, & verbis Dei Praedicatoribus in nostra Diocesi, salutem in Domino. Cùm in sancta Ecclesia nihil excellentius habeatur ipsis sanctissimis Sacramentis, è quibus, uti largissimis fontibus Salvatoris nostri decet, in animas vel indefinenter profluit prima gratia, quâ justificantur; vel ea jam accepta augetur, vel deperdita restituitur: nihil magis cordi esse debet iis quos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, quam ut ea non solum ritè, & absque ullo invaliditatis periculo, sed insuper plenissimo semper effectu omnibus iis administrantur. Quare cùm ex omnium Theologorum sententia, in eorumdem Sacramentorum administratione adhiberi semper debeant materiae & formae determinatae, ac quantum fieri potest securissima, nullo autem modo (extra necessitatem) dubie vel controverse; intelligamus verò inter Catholicos Doctores adhuc disputari, an inter actus penitentiae, quos sacrum Concilium Tridentinum definit esse quasi materiam Sacramenti Penitentiae, sufficiens censeri debeat illa contritio imperfecta, seu attritio, quâ tantum propter peccata peccata detestamur, pluribus quidem à Concilio Tridentino id affirmantibus, aliis nihilominus etiam ab eodem Concilio id negantibus: ne in ista sententiarum diversitate, salus penitentium periculo exponatur: vobis, & unicuique vestrum, qui ad Sacramenti Penitentiae administrationem estis admissi, & approbati, mandamus, quatenus omnem vestram industriam ad conferat, ut omnes ad dicti Sacramenti perceptionem accedentes inducat, moveatis, & disponatis ad veram & cordialem detestationem, ac dolorem suorum peccatorum, non tam ex timore poenarum, quam ex Dei amore, quo ipsam, velut summum bonum, quod maxima impietate peccando contempserunt, perfectè diligant, vel saltem ut fontem iustitiae, quâ scilicet justificamur, diligere incipiant. Si enim populus ille rudis sub veteri lege, qui acceperat tantum spiritum servitutis in timore, in tanta gratiae penuria, non poterat justificari nisi per dilectionem Dei super omnia: meritissimè nos filii novi Testamenti, qui non accepimus iterum spiritum servitutis in timore, sed spiritum adoptionis, quo filii Dei nominamur, & sumus, in tanta gratiae plenitudine, quam effudit in nos per Spiritum sanctum, qui datus est nobis, non tanquam servi, timore poenarum; sed tanquam filii, ex amore ejus qui dilexit nos, & lavit nos a peccatis in sanguine suo, ipsa peccata super omnia mala detestari debemus.

Uti vero populus Christianus in te tanti momenti magis instruatur, vobis verbis Dei Praedicatoribus injungimus, quatenus sapienter occasione capiteis tractandi de natura, motibus, & affectibus contritionis, ut & de amore Dei super omnia, sine quo vera contritio haberi non potest: ut duobus hisce necessariis mediis instructus, quavis occasione, & quovis tempore, auxiliante Domino, remissionem peccatorum, & salutem annuarum suarum consequi possit. Datum Bruxellae die 26. Maii anno 1637.

Merito etiam Illustriss. D. de Wackendonck, Episcopus Namurcensis, in Synodo anni 1699. tit. 5. de Sacram. Penit. c. 21. statuit sic: Cùm his quos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, & Medicos spirituales, saluti omnium illis commissorum procuranda, nihil magis cordi esse debeat, quam ut sanctissima Sacramenta, in eum finem utilissima, & respectivè necessaria, plenissimo semper effectu, & absque ullo invaliditatis periculo administrantur, & in his adhibeantur materiae & formae certae & determinatae, ac quantum fieri potest, securissime, qualis est in Sacramento Penitentiae contritio ex amore Dei super omnia. Quam etiam in articulo mortis adhibendam censens illi qui attritionem aliam sufficientem & securam esse existimant. Nos securiora securis praefereutes, & certa dubiis: Mandamus omnibus & singulis, in hac Diocesi nostra ad Sacramenti Penitentiae administrationem admissis & approbatis, quatenus omnem suam industriam ad conferat, ut penitentes ad Sacramenti perceptionem accedentes, praevis dispositione, per actus supernaturales fidei, spei, & caritatis, inducant & moveant ad veram & cordialem detestationem, & dolorem suorum peccatorum, non tam ex timore poenarum, quam ex dilectione Dei, quem cum ex toto corde amare debuissent, maxima cum impietate peccando contempserunt. Si enim populus rudis sub veteri lege, qui acceperat tantum spiritum servitutis in timore, in tanta gratiae penuria, non poterat salvari, nisi per dilectionem Dei super omnia; nos filii novi Testamenti, qui accepimus spiritum adoptionis, in tanta gratiae plenitudine, merito tanquam tales, ex amore ejus qui dilexit nos, & lavit nos sanguine suo, ipsa peccata super omnia mala, detestari debemus, quo sic, auxiliante ipso, remissionem illorum, & annuarum nostrarum salutem assequi valeamus.

CAPUT CXL.

Attritionis ex solo gehenna metu conceptae cum Sacramento insufficientis, communis Doctorum, & Scholae Principum calculo tradita fuit ante Concilium Tridentinum.

§. I.

Duae priores probationes assertionis nostrae.

1. Probatur 1°. quia id testantur Gabriel in 4. dist. 14. q. 2. a. 2. Ludovicus Lopez Illustriss. p. 1. cap. 9. opinionem de illius insufficientia vocans opinionem Antiquorum, Hugo Matthoud in doctissimis Scholis suis ad Robertum Cardinalem Pallium p. 5. c. 31. ubi sic: Ex his Roberti verbis, & ex aliis supra relatis liquet constare, attritionem ex solo gehenna metu conceptam, non veram Sacramenti partem, nec vocentem, nec significato veteribus & Pallio codicibus Authoribus innotuisse, ut meritis in conscientia Instruitoris scripsit Lopez, illius opinionis partes fuisse Aldebrandi